

Izhaja vsaki mesec na 2 polah in velja v Ljubljani za celo leto 4 gld.,

PRAVNIK

slovenski.

po pošti pa 4 gld. 20 kr.; za vse dijake in narodne učitelje samo 2 gld. 20 kr.

List za pravosodje, upravo in državoslovje.

Budnim pravica.

Vigilantibus jura.

Izdavatelj in vrednik **dr. J. R. Razlag**, odvetnik.

Odvetništvo.

Odvetnik, pravdosrednik ali advokat je na pomoč poklican pravoznanec, kateri ima pravne zadeve drugih državljanov pred sodnijami ali tudi zunaj njih zastopati. Ta naprava je naslonjena na razdelitev dela, kakor marsikaj v človeškem življenju in je za dotične tem važniša, ker je za oskrbovanje takih opravil treba veliko priprav in torej večletnega uka ter tudi prirojene bistroumnosti in zgovornosti, iz katerih lastnosti sledi, da se to delovanje od navadnega zeló odlikuje.

V celi državljanski družbi ni stanú, ni nobenega opravila, ki bi v tako ozki zvezi bilo s političnimi razmerami držav takraj in unkraj morja, kakor ravno stan odvetnikov; torej tudi imeniten francozki pisatelj imenuje ta zavod starodaven, žlahten in potreben (un ordre aussi ancien que la magistrature, aussi noble que la vertu, aussi nécessaire que la justice). Nekteri trdijo, da je izmera spoštovanja do žene znamenje izobraženosti dotičnega naroda, da je torej narod tem bolj izobražen, na kolikor več se pri njem spoštujejo žene; — in ravno to se trdi po celem izobraženem svetu o odvetnikih, ker nas uči zgodovina vseh narodov, da za po-

litično izobraženost, torej tudi za državljansko svobodo, ni boljše mere, kakor je stopinja spoštovanja ali zaničevanja, katero zavživa v tisti državi stan odvetnikov. Samo po sebi se razumeva in je tako rekoč v naravi vkoreninjeno, da tudi odvetniki zaslužujejo v tej razmeri večje ali manjše spoštovanje, ako ravno se more po dušeslovji trditi, da posamezni napredujoči duhovi tudi nadkriljujejo svoje vrstnike po več desetletij. V obče vendar velja pravilo: kakoršni odvetniki, takošna svoboda in izobraženost in na robe. Na Kitajskem se le zaničljivi zvijačniki, prosti potepuhi pečajo z odvetniškimi opravili, ker je tam le malo zasebnega prava najti, še manj pa javnega in je le vse od samovolje uradnikov (mandarinov) odvisno in če je že suženj zaničevan, kolikor več še se zaničuje tisti, ki sužnja zagovarja! Tako je po celi Aziji; pa tudi drugot v državah na pol izobraženih, ki že imajo svoje redne sodišča, se po gostem o odvetnikih govori le zaničljivo, vendar čim dalje se pride proti izobraženemu sevr in zapadu, tem častnišo stopinjo ima odvetniški stan v ustavnih državah vsled svoje izurjenosti, učenosti, poštenosti in sploh značajnosti. Na Angleškem si izbirajo sinovi naj imenitnejših, bogatih rodov odvetniški stan, od kodar jih potem volijo v zbornico poslancev, v zbornico plemičev ali lordov, deloma za predsednike zgornje zbornice, med najvišje sodnike in za blagajnike državne, kar so vse naj imenitnejše opravila v izobraženi, ustavni, svobodni angleški državi. Ravno tako se je na Francoskem vršilo v dobi, ki še ni tako skvarjena bila, kakor zadnjih 20 let in če je kateri odvetnik prehodil vse gori omenjene stopinje angležkim enakih naprav in na zadnje postal državni svetovalec ali modri starostnik in minister, je poznej morebiti spet stopil med svoje nekdanje odvetniške tovarše in nihče ni rekel, da se je s tem ponižal. Nekateri celo nobene javne službe prevzeti niso hoteli, da bi tem bolj neodvisno branili pravice svojih sodržavljanov in so francosko govorništvo spravili na vrhunec olikanosti kakor znani Berryer in Jules Favre, deloma tudi sedaj glasoviti

Gambetta in nekdanj Thiers, od kodar ponosno gledajo na mladi razvoj drugih sosednih narodov.

Naj več odlikovan pa je odvetniški stan v zveznih državah svobodne severne Amerike, kjer so razun šestero vsi in to naj imenitnejši predsedniki te krepke ljudovlade bili vzeti izmed odvetnikov. Odvetniški stan tudi tam daja poslance v obedve skupni zbornici, po tem v postavodajne zборе posameznih držav in iz njega se jemljejo tudi načelniki (guvernerji) teh držav; iz njega se izbirajo navadno sodniki, ministri in poslanci do zunajnih držav.

Pečati se z odvetniškimi opravili je v severni, dobro vredjeni Ameriki, ravno toliko, kakor posvetiti se javnim ali očitnim zadevam države in ob enem prisvojiti si potrebne zmožnosti za opravljanje zasebnih zadev vseh sodržavljanov. Torej je tam odvetniški poklic v tolikem spoštovanji, da se sinovi bogatinov, živečih od dohodkov svojega premoženja, samo zavoljo časti in odlikovanja uče pravoslovja, da jih po tem sprejmo v vrsto odvetnikov. Tudi se možje po izstopu iz najvišjih državnih služeb spet pečajo z odvetniškimi opravili in njihovi odstopivši predsedniki in državniki so poznej ravno tako odvetniki, kakor so to poprej bili.

Razlog prikazni, zakaj se v despotičnih državah odvetniki zaničujejo, v ustavnih pa ravno nasproti zelo čislajo, je že bil naveden, iz česar sledi, da se v ustavnih državah osoba in osobno pravo veliko čisla in da so sodniške izreke branba zoper vsako žaljenje ali krajsanje posvečenega osobnega prava. Sodnike pa v ustavnih državah spet priglodujejo v njihovem vzvišenem poslovanji odvetniki, izmed katerih se deloma ravno sodniki nadopolnujejo, torej je jasno, zakaj se visoko spoštujejo možje globoke učenosti, nevtrudljive delavnosti in neomadežane poštenosti in značajnosti, ki imajo toliko vpliva na zasebne in javne pravne razmere državljanov, na razvoj pravne zavesti, na pospeševanje občnega blagora, na razcvet vednosti in umetnosti, kakor to uči zgodovina vseh naprednih držav.

Po tej učiteljici življenja so državne naprave se vedno v tisti razmeri blagodejno razvijale, kakor so pravoznanci napredovali v pravnih in državnih vednostih, kakor se je v tem stanu vdomačil duh neomahljive pravednosti in samostalnosti mišljenja in kakor je ta stan sam varoval svojo lastno čast, ktera daja njegovim soudom pogum, pomagati tlačenim zoper samopašnost in nevednost ter pravico braniti vseh napadov surove sile, naj prihaja od samosilja vladarjev ali razgrajajočih ljudskih rogoviležev. Naj je ustava še tako ljudomilih nazorov, vselej je vendar zeló od sodišč in pravosodja sploh odvisna svoboda, ktero narod zavživa. Ker so torej odvetniki stebri javnega reda v ustavnih državah in vsled svoje izobraženosti poklicani v postavodajne skupščine in v upravljanje najvažniših državnih naprav, treba premišljevat, kateri razlogi so bili veljavni v raznih deželah zastrañ neodvisnosti stališča in mišljenja, kakor tudi posebne izobraženosti in izurjenosti tamošnjih odvetnikov in ti so *a)* javnost pravosodja, *b)* porotne sodnije, *c)* neodvisnost izobraženih sodnikov in *d)* samostalni razvitek prava po razsodbah. Tudi pri vseh slavenskih rodovih, razun unih na Turskem, se preobrača ali že je preobrnilo pravosodje na javnost, ktera je tudi tukaj pogoj zdravega napredka, kakor pri vsaki državni napravi. Javnost obravnáv zrejuje bistré odvetnike, ona jih vtrjuje v javnem mnenji omikanega ljudstva, ta jim tako rekoč pripravi spoštovanje in dostojanstvo pri učenem sodniku in mislečih sodržavljanih ter neodvisnost v njihovem poklici nasproti očitni ali državni moči, ona posreduje, da je odvetniški stan naravni priglednik (kontrolant) sodništva in ob enem šola za bodoče sodnike, po tej javnosti zadobé odvetniki še le poklic in priložnost, podučevati narod o njegovih nedotekljivih pravicah in dolžnostih, stan prava dopolnjevati, pravoslovje vedno dalje razvijati, da je na enaki stopinji s splošnjo izobraženostjo naroda budnega in za vse dobro vnetega.

(Dalje sledi.)

O porabi.

(Dalje.)

II. Raznovrstna poraba.

Poraba je dvostroka: osebna in narodna. Osebna (ali individualna) poraba je zopet dvojna: prvič za reprodukcijo in drugič za osebno gratifikacijo. Razmotrujemo te tri vrste.

1. Individualna poraba za reprodukcijo.

V tem slučaju je konsumentov namen kapital drugoč proizvesti ali reproducirati, in sicer v drugi podobi nego se je porabil. Vsakdo bi rad produciral brez konsumcije, vendar to je stvar nemogoča. Poraba je potrebna; pa kdo je umen, porabi, kar mu le mogoče, malo; a da je produkcija njegovo plačilo, tedaj producira, kar naj več more veliko. Celi dobiček njegov je iznesek za kolikor je večja produkcija nego konsumcija: večja ko je razlika, večji je dobiček.

Tedaj pravilo, po katerem bi se naj vsaki umen človek ravnal, je: storiti produkcijo kar mogoče veliko in veljavno pri kar mogoče mali konsumciji.

Producentova poraba je zopet dvojna: namreč poraba kapitala in poraba dela: t. j. kdor stvari proizveduje ali stvarja, porabi ali delo ali kapital, ali oboje. Ker je poraba s produkcijo naj večje važnosti, razmotrujemo pravila, po katerih bi se naj ravnala.

I. Poraba kapitalova ne sme nikoli ne za nobeno malenkost večja biti, nego je treba. Paziti se mora vselej s kar mogoče malo porabo vrazmerno stvar izgotoviti.

Črevljar, ki za dva para črevljev toliko podplatov in drugega usnja zreže, da bi lahko tri pare naredil, se ne bode obogatil; kmet, ki tam, kder bi en vagan žita zadostil, dva vagana razseje, je slab gospodar: tukaj se poraba brezkoristno potrači. Iz tega se vidi, da je veliko važno in potrebno vselej vedeti pravo mero; koliko tvarine ali kapitala se za izgotavljenje kakšne stvari porabiti mora, ker vse, kar je čez pravo mero, je prazna potrata.

2. Nikoli bi se ne smel porabiti za izgotavljanje kakšne stvari dražji kapital, nego je treba. Vsaki umen gospodar in producent mora paziti na to, da s porabo takšne tvarine, ki je kar mogoče po nizki ceni v razmeri, kar mogoče drage in veljavne proizvedke pripravi. Trговец pomisli in pozve poprej ko vvožno blago iz ktere tuje dežele naroči, ktero domače blago, ki je doma po naj nižji ceni, more kot eksport za oni import zameniti; ker o tej razmeri mu raste dobiček. Umen obrtnik vedno pazi na napredek v vednostih in znanostih, da zve kako bi se kakšen drag artikel z drugim, ki je nizke cene, nadomestil za porabo in izgotavljanje njegovih izdelkov. Marsikteri umen obrtnik se je že s tem zlo obogatil, da je za porabo kakšne drage tvarine drugo, ki ni draga, iznašel. Tako n. p. dela se pri nas sladkor iz repe namesto iz drage sladkorščine, ki le v vročih deželah raste; papir se pripravlja tudi iz turšičinih kožuhov — v Ameriki tudi iz lesa — kar je bolj po ceni nego cunjje. Za pripravo dragih barv so se iznašle tvarine, ki niso drage itd. Producentova skrb mora tedaj vedno biti, storiti porabo po kar nizki ceni mogoče, ker po razmeri v stroških med konsumcijo in produkcijo se ravna njegov profit ali dobiček.

3. Vsaka koristna lastnost, ktero stvar za porabo ima, naj se do zadnje trohice, in sicer kakor naj boljše porabi, ko se kakšna obleka raztrga, se cunjje ne zavržejo, temoč za pripravo v papir porabijo; ko se zakolje vol, porabi se vse, kar je na njem in to vsaka trohica še na mnogovrstni način.

Če se sožge kup drv, še tukaj ni zadnji konec porabe: ostane še pepel, kateri ima drugoč več koristnih lastnosti, ki se lahko koristno do zadnje trohice porabijo itd. Tukaj mora tedaj biti konsumentova in producentova skrb, spoznati vse koristne lastnosti zadane tvarine, da jih vé vse do zadnje koristi porabiti.

II. Poraba dela je ravno tolike važnosti kakor poraba kapitala: dobro gospodarstvo nas uči, da je vselej treba za delo dobre mere.

1. Ne sme se nikoli več dela (t. j. delavnih moči) porabiti, nego je treba. Ako je pri kakšnem delu preveliko delavcev, gotovo eden drugega k postajkovanju in lenosti zapeljavajo. Če je med njimi en človek, ki toliko vtegne, da povesti pripoveduje, se gotovo več drugih delavcev vstavi, da ga posluša in tako čas in delo zanemari.

2. Ne sme se rabiti manj dela (t. j. delavnih moči), nego je treba. Ako zavolj pomanjkanja delavcev eden delavec več celó različnih vrst dela opravljati mora, se izgubi korist, katero porazdeljevanje dela donša, namreč čas in izurjenost v eni stroki, vrh tega pa še nastane pri tem navadno mnogo neugodnosti, zmotnjav in nereda.

3. Ne sme se rabiti dražje delo (t. j. dražje delavne moči), nego je treba.

Pri vsakem obširnejem delu in v tvornicah vsakdo lahko opazi, da je tam mnogo dela različne veljave. Nektero je bolj umetno in menda n. p. po 5 gl. na dan velja, drugo pa je bolj prosto in ne velja več nego 1 gl. in tretje samo 50 kr. Sedaj ko bi ta delavec, ki umno delo za 5 gl. veljave opravlja, tudi ono, ki je po 1 gl. in po 50 kr. na dan veljavno, delal, bila bi to potrata njegovega dela. — Tako nespametno je tudi nasprotno ravnanje, ako se za drago delo prejevtin (predober kup) delavec vzeme, kakor n. p. za delo po 5 gl. delavec za 1 gl.

Da je jevtin delavec, gotovo nima dovoljne umetnosti in izurjenosti, on tedaj porabi in pokvari na škodo kapital. Za kar je njegova plača manjša, toliko (če že ne več) je njegova kvar večja.

4. Delo, za katero smo plačali, se ima popolnoma opraviti. Čas je dénar, gotovo da temu, ki ga plačuje z denarjem. Potrošen čas — potrošen denar: a kdor denar troši, zametuje, gotovo ne bode bogat.

Da se v tej zadevi prava svrha doseže, se na več razmer paziti mora. Naj znamenitije in naj važnije med temi je, da kdor zadava delo delavcem, tudi sam osobno nadgleduje,

ker nikdo se za druge opravila in posle ne briga, nego vsaki sam za svoje. Ako pa to ni mogoče, naj se tedaj celi zavod tako vredí, da je vsako opravilo pod natančnim in budnim nadzorništvom in pod takšno odgovornostjo, da se vsaka pregreha in napaka brž zve in pa kompetentni oblasti prijavi in naznani.

Mnogo časa se tudi ohrani po določeni sistemi in dobrem redu. Vsako početje in delovanje potrebuje stalne sisteme in dobrega reda, da se more dobro delovati in kaj dobro dogotoviti. Ako en delavec na drugega čakati mora, se mnogo dela s časom izgubi in potratí. Orodje naj bi vselej bilo kar le mogoče dobro pripravljeno, tako se ohrani mnogo časa in posebno pa odstrani mnogo praznih izgovorov za nemarnost.

Znamenitost in važnost omenjenih pravil je jasna in razumljiva. Pridelki, kateri so enake vrednosti se na sejmu enako drago prodavajo. Nikdo se ne sme zanašati, da dobi za svoje večo plačo nego njegov sosed za svoje, ki so ravno toliko veljavni pridelki. Edini način, po katerem se na boljši vspeh in večí dobiček nego sosedov upati in računiti more, je ta, da je zmožen te pridelke pridelati po niží ceni. N. p. dva tkalca delata in prodavata platno po 50 kr. vatel ali laket. Eden od njih iznajde po dobrem gospodarenji z rabo kapitala in dela način, po katerem za 5 kr. po niží ceni vatel platna prideluje: njegov dobiček je tedaj pri vatlu za 5 kr. večí, nego sosedov, kar pri mnogem številu vatlov in v teku več let mnogo nanese: med premoženjem teh dveh obrtnikov tako malo po malo velika razlika postane. Premoženje se navadno ne dobiva, kakor mnógi mislijo, po nekakšni neznani sreči, velikih spekulacijah in drugih takšnih visokih nenavadnih načinih in prigodkih, temoč po vsakdanji marljivosti, dobrem umnem gospodarstvu, varčljivosti in zmernosti. Kdor se na te pomočke zanaša, ne bode vbožec in revež; kdor pa na drugi način misli si premoženje pridobiti in le na srečo upa, navadno revno propade.

(Dalje sledi.)

Hudodelstvo težke telesne poškodbe.

(Spisal dr. V. Leitmaier.)

(Dalje.)

III. Nasledki dejanja pri hudodelstvu težke telesne poškodbe.

K doprinešenemu hudodelstvu težke telesne poškodbe ne zadostuje hudobni naklep in kako dejanje ali opuščanje ko zunajna izpeljava hudobnega naklepa, treba je tudi določnih nasledkov dejanja ali opuščanja.

Taki nasledki so po §. 152. k. p.:

- 1) da se je poškodovanemu vsled dejanja ali opuščanja najmanj za dvajset dni zdravje pokazilo, ali
- 2) da se mu je naj manj za dvadeset dni zmožnost, svoj poklic opravljati, odvzela, ali
- 3) da se mu je um zmešal, ali
- 4) da se mu je težko pohabljenje naklonilo.

Postava tedaj razločuje med poškodbami, ki so težke same za se in med takimi, ki so same za se le lahke pa z motenjem zdravja ali z nezmožnostjo, svoj poklic opravljati za najmanj dvadeset dni združene.

Da je ta razloček v postavi vtemeljen, izhaja tudi iz §. 92. kaz. postopnika, kateri določuje, da imata pri telesnih poškodbah izvedenca zlasti izreči, ktere iz med ogledanih poškodb gre ali same za se, ali po njih vkupnem nasledku — nepogojno ali pogojno — za lahke, težke ali za življenju nevarne poškodbe čislati.

Težke poškodbe same za se razpadajo spet v take, ki se dušnega — in v take, ki se telesnega zdravja tičejo.

Poškodbe dušnega zdravja, ako so take, da se je poškodovanemu um zmešal, se imajo za težke poškodbe samo za se brez razločka trajanja, to je, kaj pojem hudodelstva zadeva, nimamo se ozirati na trajanje dušne bolezni, kaj pa kazen zadeva, določuje §. 156. k. p. višjo mero v onih primerljajih, v katerih ni verjetno, da bi se um spet ozdravil.

Kaj pa težke poškodbe druge vrste, ki se namreč telesnega zdravja tičejo in ktere so težke same za se, tedaj brez ozira na trajanje celenja ali na druge okolščine zadeva, ne najdemo v postavi niti oznambe, niti razložbe ali razjasnovanja dotičnega pojma.

Se ve, da v določenih primerljajih le izvedenci imajo spoznati, ali je kaka poškodba težka za se, ali le lahka, pa tudi zdraviloznanstvo ne pozna razdelitve poškodb v težke in lahke. Tako piše Schauenstein v svoji knjigi „Lehrbuch der gerichtlichen Medizin. Wien, 1862“. Težko je, pozvediti namen, ki ga je postava z izrekom „ali težka poškodba“ (§. 152.) zvezala in še bolj težko sê more zastopiti črka e §. 155. „ako je težka poškodba življenju nevarna postala“. Zastonj iščemo kako pojasnilo te temne določbe, vprašamo po opisovanji težke poškodbe, dasiravno vsi omenjeni hudi nasledki napravijo, da je poškodba težka in mi smo prisiljeni, razdelovati poškodbe v lahke, težke in življenju nevarne, razdelitva, koje vzrok se ne najde niti v zdraviloznanstvu, niti v postavi; in zavolj tega so pojmi tako negotovi in zmešani, da se meje med sodniško in zdravniško pristojnostjo ne more več držati

Zdraviloznanstvo ne pozna pojmov: „težka in lahka poškodba“, in ako tudi te izreke rabimo, vendar jih ne moremo znanstveno oznaniti. Taka razdelitva je le poskus kake prognoze; in beseda „težka poškodba“ k večemu le to pomeniti more, da je v nazočem primerljeji hitro in popolno celenje dvomljivo. Tak izrek kake dvombe, kake mogočnosti le malo pomaga in vendar že ta izrek terja tako natančno pretehtovanje vseh posameznih okolščin, osobne kakočnosti poškodovanega; vrste, sedeža ranjenja, časa, ki je pretekel, od kar je bila rana prizadjana, drugih manjših okolščin, postrežbe i. t. d., da se le za določeni primerljeji z nekako pravico rabiti more, da pa prognoza iz rane sama za se nima druge vrednosti, kakor vrednost subjektivnega mnenja.

Dasiravno tedaj niti postava, niti zdravoznanstvo ne določuje pojma težkega pohabljenja, ali težkega ranjenja, vendar izvira iz zveze vseh dotičnih določeb, da se ima tako pohabljenje ali ranjenje za težko imeti, iz kterega izhaja izguba ali pogrdenje kakšnega k celosti človeškega trupla potrebnega telesnega dela, ali vsled kterega se nřoti kaki za življenje važni organ ali organski sostav (sistem) v svojem opraviu, ali ktero je bilo s posebnimi mukami za poškodovanega združeno.

Po tem vodilnem pravilu se bo v praktiki o težkih telesnih poškodbah, namreč o taciñ ranah, ktere so težke same za se, govorilo, ako je n. p. kteremu na čepini kostna koža tako prebita, da se kost negladko pošlata (ako kost ni poškodovana, se tudi rana ne more čislati za težko rano za se, če je ravno kostna koža prebita), ako je čepina tu ali tam počena, ako je kaka kost zlomljena, bodisi nosna kost, komolčna kost, prstna kost, bedro ali golénica, mečna kost i. t. d., če je kako rebro prelomljeno, ako se je komu vsled ranjenja jezik, vid ali sluh vzal ali jako oslabil, ako je kdo zarodno zmožnost izgubil, ako mu je bila kaka cipna žila prerezana, sapnik predrt, prsna ali trebušna votlina odprta itd.

Pod drugo vrsto težkih poškodb spadajo take rane, ki so sicer same za se le lahke, ki pa napravljajo, da se poškodovanemu za najmanj dvajset dni zdravje moti, ali da se mu za ta čas vzame zmožnost, svoj poklic opravljati.

Pojem „motenje zdravja“ (Gesundheitsstörung) pa toliko pomeni, kakor bolezen. To izhaja iz §. 156. črk. *b* in *c*, n. p., kjer se najde namesto besede „motenje zdravja“ beseda „bolezen“ in se sklada tudi s členom 309. francozkega kazenskega zakonika (code pénal), ki je podlaga dotični, popolnoma novi določbi naše kazenske postave in ki govori o bolézni, trajajoči več ko dvajset dni (maladie ou incapacité de travail personnel pendant plus de vingt jours), kakor tudi s členom 193. pruskega kazenskega zakonika, kteri tudi govori o bolézni ali nezmožnosti, svoj poklic opravljati.

Potem takem k pojemu „motenje zdravja“ ni zadosti, da je poškodovanje telesnih nasledkov imelo, ki se ne mogo odstraniti za dvadeset dni, ker tudi takrat, kadar rana napravlja, da poškodovanemu več ko dvajset dni zmožnost manjka, svoj poklic opravljati, nasledki dejanja toliko časa ostanejo, kolikor omenjena nezmožnost traja, ker bi tedaj, ko bi se hoteli taki nasledki vselej za kako motenje zdravja imeti, postava v §. 152. k. p. nepotrebno tudi nezmožnost opravljanja poklica omenila. Ako je tedaj n. p. kdo po roki tako črez kožo vrezan, da je sicer zdrav, to je, da se splošno dobro počuti, da pa ne more črez 20 dni ničesa delati, se ne more reči, da se mu je za dvajset dni zdravje pokazilo, ampak le to, da mu je bilo za ta čas zmožnost, svoj poklic opravljati, odvzeta in le ta nezmožnost je vzrok, da se utegne taka za se lehka rana za težko v smislu §. 152. k. p. spoznati.

Menda ne bo treba omeniti, da je v posameznih primerljajih, v katerih se govori o motenji zdravja, ta stan razsodilni, v katerem se nahaja poškodovani v času ranjenja, kajti drugače bi se ne moglo hudodelstvo težke telesne poškodbe na bolniku doprinesti. Kaj nezmožnost, svoj poklic opravljati zadeva, se ta le na isti poklic, ki ga je poškodovani dosihmal imel, ozirati more. Ako je tedaj poškodovani tudi zmožen, si svoj živež drugič pridobivati, in če vendar nezmožen postane, opravljati poklic, h kateremu je izurjen, se mora rana, vsled ktere se mu je zmožnost, svoj dose-dajni poklic izpolnjevati odvzela, za težko spoznati, ako ta nezmožnost črez 20 dni traja.

Nasledki, ki smo jih do zdaj omenili, morajo iz de-janja ali iz opuščanja izhajati, to je nasledki, ki so vzrok težki poškodbi, morajo z dejanjem ali z opuščanjem, tedaj z ravnanjem v dejanski zvezi biti.

Ker se pa §. 152. k. p. ozira na §. 134. k. p., in ker je §. 134. omejen med besedami „vsled tega“ (to je vsled ravnanja) in „najmanj“ se mora sklepati, da je dogodek

hudodelstva težke telesne poškodbe dovršen, ne samo, ako je eden omenjenih nasledkov iz dejanja (opuščenja) že po njegovi splošni naravi nastopil, ampak tudi ako je ta nasledek nastopil in sicer:

a) zavoljo osobne kakšnosti poškodovanega to je (po §. 89. k. p.) zavoljo posebne telesnosti poškodovanega, n. p. ako je bil človek, ki ima plučno sušico, v prsa sunjen;

b) zavoljo posebnega stana, v katerem je poškodovani o času poškodovanja, n. p. ako je poškodovani pijan, ali če je poškodovana noseča;

c) zavoljo naključnih okolščin, pod katerimi se je dejanje zgodilo, n. p. poškodovani obleži pod milim nebom brez pomoči in zgubi toliko krvi, da rana postane težka in življenju nevarna;

d) zavoljo po naključbi se pridruživših vmesnih vzrokov, ako izhajajo iz samega dejanja, n. p. ako kdo koga pobije in pobiti po naključbi na kako kamenje pade in se s tem po glavi hudo rani.

Iz tega je tudi razvidno, da se v onih primerljivejših dejanje ne more imeti za hudodelstvo težke telesne poškodbe, v kojih je težka poškodba še le nastopila iz vzrokov, kateri so se rani pridružili, kateri pa niso v nobeni zvezi z rano, n. p. če kaka v začetku le lahka rana postane težka zavoljo tega, ker poškodovani neprenehoma dela in se tako rana gnoji.

Vprašanje, ali bi se utegnila kaka težka poškodba odvrniti po pripravi pomoči zdravitelja, ni razsodilno, kajti tukaj gre le za to, kateri nasledki nastopijo iz dejanja po naravnih postavah.

Ako pa poškodovani sam kaj za svojo rano škodljivega dela, n. p. ako se po krčmah klati in pijančeva, in ako se s tem njegova rana pohujša, se nasledki, ki iz tega napačnega ravnanja izhajajo, ne morejo storilcu pripisovati.

Ker §. 152. k. p. pravi, kdor zoper človeka . . . tako ravna, da se **mu** je vsled (§. 134.) tega najmanj za dvajset dni zdravje pokazilo . . . i. t. d., se mora sklepati, da ta-

isti se ne zakrivi hudodelstva težke telesne poškodbe, kdor s naklepom, nekega določenega poškodovati, kaj počenja, s čemur se kdo drugi, proti kateremu ni šel hudi naklep, težko rani, n. p. Janez vdari s polenom po Jaketu, da bi ga potlačil, Jaka pa se vdarcu izogne in vdarec zadene koga drugega, vzemimo Janezovega prijatelja Jerneja in sicer s tako silo, da ga težko rani.

Ker Janez ni imel nobenega hudega naklepa proti Jerneju, ker mu je tedaj težko rano prizadjal brez namena, kojega je treba k hudodelstvu težke poškodbe, se mu Jernejeva težka poškodba ne more pripisovati za hudodelstvo, ampak le kakor prestopok proti varnosti življenja po §. 335. k. p., kajti Janez je, ko je po Jaketu vdaril, vendar sprevideti mogel, da njegovo dejanje vtegne kako nevarnost za človeško zdravje napraviti, in iz njegovega dejanja je nastopila težka telesna poškodba.

Tedaj je Janezovo dejanje Jerneju nasproti le prestopok, kaj pa zastran Jaketa, kterege je hotel potlačiti?

Vprašanje je tu, ali je hotel Janez Jaketa težko poškodovati, ali je po njem le iz sovražnega namena vdaril. V prvem primerljeji se je zakrivil hudodelstva poskušene težke poškodbe po §. 155 a, v drugem pa prestopka poskušene telesne poškodbe po §§. 8. in 411. k. p.; ker v prvem primerljeji se je Janez kakega dejanja lotil, katero k pravemu doprinešenju namenjenega zlega (težke poškodbe) pelje, in ker se hudodelstvo po naključbi ni dogvalo; v drugem primerljeji pa Janez ni imel namena, Jaketa težko poškodovati, tedaj tudi težke poškodbe ni mogel poskusiti. Po takem se mu more njegovo dejanje zastran Jaketa le pripisovati ko poskušen prestopok proti telesni varnosti.

V prvem primerljeji bi se tedaj imel Janez za krivega spoznati poskušene hudodelstva težke telesne poškodbe in prestopka proti varnosti življenja po §§. 155. črka a in 335. k. p. V drugem primerljeji pa poskušene prestopka proti telesni varnosti in prestopka proti varnosti življenja po §§. 8., 411. in 335. k. p.

Je pa tudi pravnikov, ki trdijo, da po §. 152. v zvezi s paragrafom 134. k. p. k hudodelstvu težke telesne poškodbe ni treba; da se ravno rani osoba, proti kateri se izvršuje hudobni naklep, ampak, da se hudodelstvo tudi doprinese, če se z dejanjem, katero se je proti eni osobi počelo, druga osoba poškodova.

Ti pravniki svoje mnenje tako podpirajo: hudobni naklep, katerega je treba po §. 152. k. p., je v našem primerljeji že v dejanji samem. Postava zaznamova v §. 152. le nekega človeka kakor predmet hudodelstva, in ne govori o kaki določeni osobi. Vodilno pravilo, ki ga vstanovlja postava v §. 134. k. p. za hudodelstvo umora, mora dosledno tudi veljati za hudodelstvo težke telesne poškodbe, katero je onemu hudodelstvu v rodu. Zavoljo tega tudi §. 152. k. p., kakor tudi §. 140. k. p., kateri govori o uboju, omenjata §. 134. k. p.

Jernejeva poškodba je bila dogodek, ki iz takega dejanja, kakoršno je bilo početo, prav lahko nastopiti more in sploh tudi nastopa; dogodek, od katerega je storilec prevideti mogel, da se vtegne ravno tako primeriti, kakor zlo samo, katero je iz tega izhajalo.

Storilcu se mora tedaj neposredni hudi naklep pripisovati (dolus indirectus) in ker se §. 152. ozira na §. 134., ima storilec tudi nasledke svojega dejanja zagovorjati.

Tudi je znano, da je že razsodeb v tem smislu sklenjenih, katere so bile od naj višje sodnije potrjene.

Zadnjič se ne more tajiti, da se zadnje mnenje bolj vjema z namenom postave, kajti ako postava določuje, da se ta vmora zakrivi, kdor proti komu z nakano, ga usmrtiti, tako ravna, da iz tega smrt drugega nastopi, se ne more sprevideti, zakaj bi se ta ne zakrivil težke telesne poškodbe, kdor proti komu iz sovražnosti tako ravná, da iz tega težka poškodba drugega sledi.

Pri tem pa ne smemo prezreti, da je po četrtem členu vvodnega patenta 27. maja 1852 analogija v kazenskem zakoniku izključena, da se tedaj, ker je v §. 152. k. p. §. 134.

po besedi „vsled“ stavljen, le prvi oddelek tega paragrafa daja obračati na hudodelstvo težke poškodbe, to je, da se §. 134. k. p. le na objektivno kakšnost dejanja in na njegovo vzročno zvezo z izidom ozira.

Ko bi bil hotel postavodavec tudi prvi oddelek §. 134. obračati pri tem hudodelstvu, bi se moral §. 152. tako - le glasiti: „Kdor proti človeku ravná, da se je vsled tega temu ali drugemu najmanje za dvajset dni zdravje pokazilo ali pa §. 134. bi bil moral postavljen biti na konec člena 152. po besedi „naklonilo“ ali bi moralo stati na koncu §. 152.: „Tudi pri tem hudodelstvu se ima obračati določba člena 134.“

Treba ne bo menda omeniti, da se je v našem primerljeji Jernejeva poškodba brez Janezove volje, samo po naključbi zgodila. Kaj drugega bi bilo, ko bi bil Janez po Jerneji vdaril, misleč, da je Jaka, ko bi se bil tedaj le zmotil v osobi. V tem primerljeji bi bil hudi naklep že v dejanji, Janez bi bil ravnal proti Jerneju samemu, in ako bi se bila vsled tega temu kaka težka poškodba naklonila, bi se nahajale vse v §. 152. k. p. navedene lastnosti in Janez bi se moral hudodelstva težke poškodbe za krivega imeti. (Dalje sledí.)

Ako kupec neče prevzeti naročenega blaga, nima prodalec pravice, precej tožiti za kupnino, marveč mora najprej na prejem robe in še le po tem na platež kupnine tožiti. (Čl. 342, 343, 344, 345, 405 kup. zak.; §§. 427, 429, 1062 in 1447 ob. drž. zak.)

Pariška firma A. je tožila dunajskega trgovca B. na platež kupnine za naročeno in poslano blagó. Po toženčevem ugovoru, da blaga zavoljo prepozne pošiljatve ni prevzel in se torej o njeni lastnosti ni mogel prepričati, in po dokončanem dokazu s pričami, da je natančna pošiljatev bila pogojena, je kupčijska sodnija na Dunaji z razsodbo od 18. marca 1870, št. 3409 tožbo zavrgla. — Razlogi:

Toženec 'zavoljo prepozne pošiljatve blaga ni hotel prevzeti, ter je to ravnateljstvu železnice in tožniku naznanil, česar ta tudi ni mogel tajiti. Ker se torej blago še ni izročilo in posebno, ker nadpisanec (adresat) na železnici založeno blago še le po prevzetji ogledati more, zategadel tudi toženec, dokler blaga ni prevzel, še sploh sme pomankljivost lastnosti ugovarjati. Da se ta pravica ne krati, je tedaj bistveno, da se trgovec B. najprej na prevzetje in še le po tem, ako se je na to spoznalo, za plačilo toži. Temu mnenju ne nasprotuje čl. 343 kupč. zak., ker ta ne govori o izborni pravici, po kateri bi se mudni kupec na izpolnitev svoje dolžnosti siliti mogel, ampak le določuje sredstva, s katerimi se prodalec pred škodo varovati zamore. — Tožni stroški so se pobotali, ker je razsodba od razlaganja postave zavisela.

Prizivna pritožba, katero je tožnik zoper to razsodbo vložil, se je na sledeče razloge opirala: 1) da se je blago že izročilo; kajti toženec je v istem trenutku, ko je vozni list, naznanilnico in prejemnico dobil, celo že takrat, ko je železniški vlak, na katerem se je blago vozilo na Dunaj, prišel, po čl. 405 kupč. zak. z blagom mogel ravnati in ga torej izključivno v posest vzeti, v čemur je ravno simbolična prepodaja §. 427 obč. drž. zak., kakor jo postava pri voznem blagu dopušča. Celó sè samo pošiljativjo je z ozirom na čl. 344 in 345 kupč. zak. prepodaja v smislu §. 429 o. d. z. dovršena in pogodba od prodajnikove strani v istem trenutku izpolnjena bila, ko je blago na Dunaj dospelo; 2) se je povdarjalo, da bi vgovor pomanjkljive lastnosti, ko bi se v prihodnje staviti hotel, ne imel več veljave, da se iz ktereга drugega kraja poslano blago nemudoma po prepodaji mora preiskati in pomanjkljivosti koj naznaniti (čl. 349 kup. zak.), da bi se blago po čl. 407 kup. zak., tudi ko bi se ne prevzelo, iz previdnosti moglo in tudi moralo na kolodvoru ogledati in da ni tožnikova dolžnost za varovanje nasprotnikovih pravic skrbeti in se zategadel v dve pravdi zaporedoma spuščati; 3) dalje se je reklo, da se kupec na prevzetje

blaga ne more siliti, da prodajnika kupčeva izpolnitev te dolžnosti dalje ne briga in da na svoji terjatvi ne more škodo trpeti, kar koli se z blagom naključni, ako je dano mu naročilo izvršil (§. 1447 ob. drž. zak., čl. 345 odst. 1. kupč. zak.), da je njegova terjatev vtemeljena, ako je le svojo dolžnost izpolnil ali je vsaj na to pripravljen (§§. 1052, 1066 ob. drž. zak.), da je torej le na tem ležeče, ali je o pravem času poslal ter da bi se zadnjič prejem blaga, če ni drugače, ob enem s kupno ceno, ne pa prej v predpravi zahtevati moral, ker se blago pravilno ob enem prevzame, ko se kupnina plača (§. 1062 ob. drž. zak., čl. 342 kup. zak.).

Ta priziv ni imel zaželenega vpeha, ker c. k. avstr. deželna nadsodnija je na podlagi prvosodnijskih razlogov z razsodbo od 19. maja 1870, št. 7804 izrek prve sodnije, tudi glede tožnih stroškov potrdila.

Do najviše sodnije priziv ni bil dopuščen, ker je ravnanje bilo skrajšano.

Ako je na zemljišči predkupna pravica vknjižena, sme knjižni sodnik vknjižbo lastnine tretjega kupca le takrat dovoliti, ako so dokaže, da je prodavec imetniku predkupne pravice zemljišče na rešilo ponudil in ako je v §. 1075 ob. drž. zak. odločeni čas 30 dni pretekel.

Družba na delnice N. je prosila na podlagi kupne z Jožefom U. zastran njegovega posestva sklenjene pogodbe za vknjižbo lastnine pri kupljenem posestvu, ktero prošnja pa je c. k. okrajna sodnija v Črnneci z odlokom od 30. maja 1870, št. 1206 zavrgla, ker je v javnih knjigah predkupna pravica Jakoba M. pri tem zemljišči vpisana in zategadel vknjižba kupčeve lastnine ni dopustljiva.

Vsled pritožbe družbe na delnice je c. k. deželna nadsodnija v Gradci z odločbo od 20. julija 1870, št. 8364 od-

lok prve sodnije v tem spremenila, da se zaprošena vknjižba lastnine naj dovoli in sicer iz sledečih razlogov:

Po §. 354 obč. drž. zak. ima lastnik vsled svoje pravice, z bistvom in vžitki kake reči po svoji volji ravnati, tudi oblast, jo komu drugemu prodati; nadalje pa sme, ako ima predkupno pravico pri kaki reči, po §. 1079 ob. drž. zak. to reč od tretjega nazaj terjati, kateremu se je prodala, in s katerim se potem po njegovi poštenu ali nepoštenu posesti ravna. Iz tega pa sledi, da je prodaja nepremakljive stvari mogoča vkljub vkujiženi predkupni pravici do nje.

Vsled dosodne pritožbe imetnika predkupne pravice je c. k. najvišja sodnja odbivši odlok prve stopinje z odločbo od 27. septembra 1970, št. 11437 potrdila iz teh le razlogov:

Po §§. 1072 do 1079 ob. drž. zak. omejuje predkupna pravica posestnikovo lastninsko v tem, da reči, katero predkupna pravica zadeva, ne more tretjemu prodati, ako je ni prej upravičenemu na rešilo (odkup) ponudil in je ta v postavno odmerjenem času tudi ni odkupil.

Kako hitro se je predkupna pravica vknjižila, je stvarna pravica zoper vsakega veljavna.

Po bistvenosti stvarne pravice torej nihče lastnine nepremakljive reči, do ktere ima kdo predkupno pravico, po kupilu pridobiti ne more, dokler se ni upravičenemu rešilo ponudilo in odslej postavno (§. 1075 ob. drž. zak.) odmerjeni čas pretekkel. Imetnik predkupne pravice je v takem primerljeji posestnik stvarne pravice. Posestnim pravicom bi ne odgovarjalo, ako bi se njihovemu zadržaju nasproti stvar, do ktere ima kdo predkupno pravico, brez obzira na njo tretjemu prodati in njemu knjižna posest dati zamogla.

§. 1079 ob. drž. zak. se naročito obzira na dejansko, ne pa na knjižno posest, ker bi se drugače ne moglo med poštenim in nepoštenim posestnikom razločevati.

Namesto tožbe na tožbino povrato (Klagsrückerlag) je tudi vgovor razsojene pravde (exceptio rei iudicatae) dopuščen.

Zoper vgovor razsojene pravde (exceptio rei iudicatae), s katerim se je toženec B. poleg drugih vgovorov v reči sami (in merito) pri prvem naroku branil, se je tožnik A. v protiodgovoru upiral rekoč, da B. v tem oziru mora tožiti na povrato tožbe in da se ta stvar ima posebno obravnavati. Iz tega vzroka se okrajna sodnija v H. na vgovor razsojene pravde ni ozirala ter z rzsodbo od 5. avgusta 1865, št. 1272 stvar samo (in merito) rzsodila. Deželna nadsodnija na Dunaji pa je ta vgovor za vtemeljen spoznala, ter tožnika z rzsodbo od 28. decembra 1865 št. 19026 iz sledečih razlogov odbila: Gledé na vgovor razsojene pravde je trditev tožnikova, da bi se tožiti moralo na povrato tožbe, sicer resnična, ali zarad tega vendar ostane tožniku na voljo, se namesto pravde na povrato tožbe samo vgovora razsojene pravde poslužiti. To se razvidi iz črke *aa* dvornega dekreta od 15. januarja 1787, št. 621 zb. pravosodnih postav, kjer beseda „zamore“ tožniku zgolj na voljo prepušča, da vzroke, zarad katerih se mu tožba že koj v začetku nedopustljiva zdí, v tožbi na povrato navede. Pravice do vgovora razsojene pravde pa kot takove ne more izgubiti zarad tega, da se je ni poslužil v pravdi na povrato tožbe, ker se taka naredba v pravdnih predpisih ne nahaja.

Najvišja sodnija je z rzsodbo 11. aprila 1866, št. 1954 rzsodbo druge stopinje s to opazko potrdila, da se po doložbah ob. sod. postopnika in poznejih ukazov vgovor razsojene pravde, kakor je že višja sodnija omenila, tudi z odgovorom združen sme navajati in da ga je toženec B. vsikakor pri prvem naroku smel nasproti staviti, kar je tudi storil.

Kdor je več tatvin kriv in je le eno popolnoma povrnil, nima za to tatvino pravice nekaznjivosti.

Vekoslav N. je bil z razsodbo deželne sodnije v Opavi od 1. septembra 1870, št. 4688 hudodelstva tatvine po §§. 171. in 173. kaz. post. krivega spoznan in na dvemesečno težko ječo obsojen, ker je sam obstal, da je po noči od 4. do 5. maja 1870 Avguštinu P. 20 gl. gotovega denarja, svojemu očetu Janezu M. pred božičem 1869 pa 10 vatlov platna v vrednosti 5 gl. 50 kr., svoji babici Neži B. ob istem času 6 vatlov platna v vrednosti 1 gl. 20 kr. in dekli svojega očeta Marjeti D. dva zglavnika v vrednosti 4 gl., torej reči skupne vrednosti 30 gl. 70 kr. ukradel.

V prizivu zoper to razsodbo je toženec trdil, da bi se mu k večemu prestopok zoper varnost lastnine smel prištevati, ker je njegov oče na njegovo prošnjo Avguštinu P. še prej, ko je sodnija toženčevo pregreho izvedela, vkradenih 20 gl. vrnil in ker se je poškodovani ta iznesek vzeti le zahtegadel obotavljal, ker je mislil, da tega brez sodnijskega dovoljenja ne sme storiti.

C. kr. deželna nadsodnija v Brnu priziva ni vslišala, temuč je z razsodbo od 11. oktobra 1870, št. 13332 prvosodnijski izrek potrdila iz sledečih razlogov:

Ker gledé tatvine pri Avguštinu P. v iznesku 20 gl. toženec ni mogel deloma odpuščenja kazni dobiti, ker ni tudi z drugimi tatvinami storjene škode, še predenj je sodnija njegovo dejanje zvedela, popravil in ker §. 187. kaz. post. nekaznjivost le pod tem pogojem izrekuje, ako se vsa iz dejanja izvirajoča škoda povrne. Omenjeni iznesek se je torej pri uvrstitvi dejanja v račun vzeti moral.

Pritožbo zoper te enaki razsodbi je c. kr. najviša sodnija z razsodbo od 29. novembra 1870, št. 14068 zavrgla.

Pristojnost upravne oblastnije pri razsojevanji terjatve za odškodovanje proti občinskim zastopnikom.

Krčmar nekega kraja v spodnji Avstriji je pri tamošnji okrajni sodnji zoper županovega namestnika in enega občinskega svetovalca sledečo tožbo vložil: Ob času nekega požara v decembru 1861 me je v mojo sobo prihrumevši trop ljudi dolžil zažiga, vsled česar so me po ukazu občinskega urada z družino vred prijeli in okrajni sodnji izročili, drhal pa moja hišo obropala in mi za 1141 gold. škode napravila. Ker so moja družino še le čez tri dni iz zapora izpustili, mene pa še komaj čez 11 tednov, ko je deželna sodnija preiskavo ustavila, torej bi bila dolžnost občinskega kot krajno-policijskega urada, moja hišo med tem čuvati, posebno pa denarje in vrednostne reči v shrambo vzeti. Vse to se vendar ni storilo: in ker župan le po imenu svoje mesto zaseda in temveč njegov namestnik in omenjeni občinski svetovalec občino v resnici vodita, torej prosim na podlagi §. 119 občinskega reda od 17. mάρca 1849, št. 170 drž. zak., naj se toženca na platež meni storjene škode na nerazdelno roko (in solidum) obsodita.

V prvi stopinji se je tožba zavrгла; deželna nadsodnija pa se je vsled priziva obrnila do namestnije ter dogovorno ž njo po dvor. dekr. od 23. junija 1820, št. 1669 zb. pravos. post. celo stvar v razsojo prašanja pristojnosti najvišji sodnji predložila, ktera je po dogovoru z državnim ministerstvom z rzsodbo od 4. aprila 1866, št. 2943 spoznala, da predmet tožbe za zdaj ne pripada sodnijski pristojnosti, ampak da sega v področje upravne oblastnije in sicer iz sledečih razlogov: Prej kakor se more na tožbo za odškodovanje rzsoditi, se tožencema mora njuna krivda dokazati, ktera bi ju morala doleteti po zanemarjenji njima kot občinskima zastopnikoma naložene dolžnosti. O tem prašanji, ali in v kateri meri toženca kot občinska svetovalca in posebno županov namestnik gledé krajne policije

imata dolžnosti, nadalje o prašanji, ali in v koliki meri so se te dolžnosti zanemarile, pa nimajo sodnije pravice soditi in zategadel še se le takrat more tožiti za odškodovanje po civilni pravdi, ako je dotična upravna oblast-nija krivdo tožencev poprej izrekla.

Polnoleten nima pravice zahtevati izrečenja ničnosti proti njemu v maloletnosti storjenih sodnijskih dejanj.

Zoper Nežo A. se je med časom njene nedoletnosti več menjičnih tožeb vložilo, katerim so sledili plačilni nalogi in pozneje izvršbini, odloki, ki so se vsi Neži A. brez ozira na njenega varuha izročevali. Zoper te plačilne naloge ni nič vgovarjala, akoravno so se opirali na menjice, na katerih je njeni podpis bil ponarejen, kakor se je po kazenski poti dokazalo, tako da so pravno moč zadobili. Še le, ko je polnoletna postala, je vložila s svojim bivšim varuhom prošnjo, naj bi se vsa pravna ravnavana, ktera se je vsled med časom njene nedoletnosti vloženih tožeb zoper njo vršila, v smislu dvorn. dekretov od 4. junija 1789, št. 1015 in od 14. oktobra 1803, št. 629 zb. pravos. post. za neveljavno izrekla, torej dotični plačilni nalogi in izvršbini odloki preklicali.

Okrožna sodnija v Mladi Boleslavi je z dekretom od 13. septembra 1865 št. 5987 prošnjo zavrгла, ker od prošnikov navedeni dvorni dekreti le za ravnavo v tistih primerljajih veljajo, kjer sodniku ni bilo znano, da osoba, zoper katero se je kaj razsodilo ali kateri odlok izdal, nima pravice se sama zagovarjati, ter da je to okolščino izvedel ob času, ko še stan osebe, ktereга postava posebno varuje, ni nehal. Tega pa tukaj ni, ker je Neža A. med tem polnoletna postala.

Deželna nadsodnija v Pragi je to razsodbo z dekretom od 18. decembra 1865, št. 30873 iz istih razlogov potrdila.

Tudi najvišja sodnija izvanrednega utoka ni vslušala, ter svojo razsodbo od 4. aprila 1866, št. 2784 na sledeče razloge opirala: Po jasnih besedah dvornih dekretov od

4. junija 1789, št. 1015 in od 14. oktobra 1803, št. 629 zb. pravos. post. sme pri osebi, ktera nima pravice se sama zastopati, samo njeni postavni namestovalec prositi za razrušenje sodnijske razsodbe, ktera se je dala zoper tako osobo, ki ni po postavi zastopana. Takega namestovalca pa pri Neži A. zdaj več ni, ker je polnoletna in torej varuha ali skrbnika nima. Ker pa je nekdanji varuh več ne more zastopati, tedaj svojo pravico naj po drugi poti išče.

Redka prikazen.

(Iz »Pravnika« českega.)

Marko P. je pri c. kr. okrajni sodnji v X. 30. due junija 1870 pod št. 14670 prosil za vknjižbo založnega prava za zajem 2000 gl. s pripadki vred pri zemljišči Dragotina R.

Ta prošnja se ni vslišala, ker ni bila podpisana, ter se je prošniku le kar vrnila brez zaznambe v zemljiščnih bukvah, da se je zavrgla.

Marko P. se je zarad tega pri c. kr. nadsodnji pritožil, ter se upiral na to, da podpis navedenje imena na rubriki nadomestuje, da bi se mu prošnja na popravo vrniti morala, dalje, da bi se vsaj v zemljiščnih knjigah zaznamovati moralo, da se je zavrgla, ker je vlogo zemljiščno-knjižni urad dobil.

C. kr. česka deželna nadsodnja je z razsodbo od 26. septembra 1870, št. 33756 odlok c. kr. okrajne sodnje srušila, ter zaukazala, naj se prošnja Marka P. iz nova reši in sicer v zadobljenem redu, ker postava pri tabularnih prošnjah lastnoročnega podpisa ne zahteva in navedenje prošnjikovega imena na rubriki zadostuje.

Pristavek. Taka navada ni posnemanja vredna, ker je med ljudmi veliko pravnih pisem, v kterih je dovoljenje za vknjižbo zapopadeno in vendar sami vknjižbe ne zahtevajo, dokler se jim shodno ne dozdeva.

Varstveni račun

o oskrbovanji premoženja maloletnega Janeza Janžekovića za čas od 1. januarja 1869 do konca decembra 1869.

Opomba. V tem obziru predpisuje občni državljanski zakonik to-le:

§. 238. Praviloma je vsaki varuh in vsaki skrbnik zavezan, dajati račun od oskrbovanja, ki mu je zaupano. Zapustnik zamore sicer varuha od dajanja računa gledé tistega zneska, kterega je prostovoljno zapustil, odvezati; tudi varstvena sodnija to more, če dohodki stroškov za zdrževanje in zrejo maloletnega brž ko ne presegali ne bodo; v popis vzeto poglavno premoženje in kapital pa mora varuh vsegdar izkazati in tudi o stanu maloletnega, ako se v njem ktera važna prememba zgodi, poročati.

Podopomba. Račun dajati sodnija varuha navadno le odveže za ta čas, dokler varvanec 18. ali 20. leta ne dovrši, ker v teh letih varvanec svoje zadeve že nekoliko sam spoznavati more. S tem pa ni rečeno, da bi se varuhom dajanje računa dalje časa ne smelo prizanesti, samo treba je varvance na tako ponovljeno prošnjo zaslišati, ali hočejo v to dovoliti alj ne. Ako pa je bil varuh v oporoki (testamentu) oprost, račun polagati, velja ta odveza za ves čas varvančeve maloletnosti ali pa za čas, ki je v oporoki ustanovljen.

Ako varuhu ne treba računa polagati, mu ne treba tudi vsako leto izkazovati glavnega premoženja in konec varstva tudi ne dokončnega računa, vendar ima sodnija pravico, iz posebnih vzrokov te izkaze zahtevati vsled dvornega dekreta od 3. februarja 1826, št. 2158.

§. 239. Računi se morajo konec vsakega leta ali naj pozneje v dveh mesecih po preteku s vsemi potrebnimi izkazali varstveni sodniji izročiti.

V teh računih se morajo dohodki in izdajki, preostanek ali zmanjšanje kapitala natanko zaznamovati. Ako je v premoženji kupčija zapopadena, se ima sodnija s predloženo poverjeno sklenitvijo računa ali s tako imenovano bilanco zadovoljiti in jo skrivno imeti.

Proti varuhu, ki bi v odločenem času računa ne podal, se je okoljščinam primernih sredstev sile poslužiti.

§. 240. Če maloletnik v različnih deželah nepromakljivo blago v posesti ima in je njega oskrbovanje enemu samemu varuhu zaupano, mora varuh za vsako deželo poseben račun voditi in ondešnji oblastniji predlagati; vendar mu je na voljo dano, v prid maloletnega ostanek v eni deželi ležečega premoženja v drugi deželi porabiti.

§. 241. Varstvena sodnija je dolžna, varuhove račune po posebnih predpisih v računstvu najdenim in zvedenim osobom pregledati in popraviti dati, in jih rešenje varuhu naznaniti.

§. 242. Če se je v računih kaj pozabilo, ali kakoršna koli druga pomota zgodila, ne more to ne varuhu, ne maloletnemu v škodo biti.

§. 243. Maloletni ne more ne kakor tožnik, ne kakor toženec pred sodnijo priti, njega mora varuh ali sam, ali po kom drugem zastopati.

Dohodki :				
Te- koča štev.	Štev. pri- log	P r e d m e t	Znesek	
			fr.	sld.
1	—	Začetno premoženje vsled sodnijskim odlokom dné 5. marca 1869, št. 1365, potrjenega računa iznaša	87.681	50
2	1	Vsled priloženega zaznamka znesó obresti od javnih obveznic in zasebnih dolžnih pisem za leto 1869	2.273	50
3	1	Vsled priloženega zaznamka znesó zakupščine in najmovine za leto 1869	1.500	—
4	2	Za one v srebru plačane obresti javnih ob- veznic v znesku 422 fr. 10 sld. prejel od menjičara 20 ² / ₁₀ % nadavka	85	26
5	1	Vsled priloženega sodnijskega odloka dné 10. junija 1868, št. 2317, volilo po ranj- kem dné 2. nov. 1868 ymrlem strici va- rovanca v znesku	420	—
torej skupni znesek dohodkov			91.960	26
ako se od tega odbijejo stroški			2.969	38
ostane premoženja koncem 1. 1869			88.990	88
in sicer:				
hiša v mestu št. 26 po cenilu			24.000	—
celo zemljišče pri Sv. Vidu			13.500	—
v državnih obveznicah in zasebnih dolžnih pisem vsled priloge št. 2			49.800	—
dejanski zaostanki vsled priloge št. 3			310	—
gotovega denarja v rokah varuha			1.380	88
od katerih se je ob enem znesek 1000 fr. plodonošno naložil				
konečni prejšnemu enaki znesek			88.990	88

V Ljubljani dne 1. januarja 1871.

Dr. Ž.,
varuh in računodavec.

Stroški:				
Te- koča štev.	Štev. pri- log	P r e d m e t	Znesek	
			fr.	sld.
1	12	Za hrano in stanovanje l. 1869 po 35 fr. na mesec	420	—
2	10	Domačemu učitelju za 10 mesecev po 8 fr. .	80	—
3	10	Učitelju godbe za 10 mesecev po 15 fr. .	150	—
4	—	Varovancu po 3 fr. na mesec za razveseljevanje .	96	—
5	3	Za knjige in druge šolske potrebščine . .	16	—
6	2	Solnino za l. 1869	18	90
7	2	Za obleko vsled dveh potrjenih računov .	65	—
8	4	» obutev	12	50
9	1	Zdravniku dru. J. Nedogu za 15kratno obis- kovanje po 50 kr.	7	50
10	1	Za zdravila	3	15
11	—	Stroški za prejeto volilo pod tekočo št. 5 dohodkov	2	16
12	1	Za volilo so se nakupile obveznice Kranj. zemljiščne odveze št. 1450 — 1453 dné 1. nov. 1851 z obresti od 1. nov. 1868 po 100 fr. po obteku 92% . 368 fr. — sld. in ena obveznica enotnega drž. dolga z obresti v srebru št. 187.667 dné 1. jul. 1868 z obresti od 1. jan. 1870 za 100 fr. po obteku 64% 32 » — » obrestno povračilo menjičaru . 9 » — » ostanek pak se je vložil v hra- nilnico na knjižico št. 64.537 v znesku 11 » — »	420	—
13	1	Za zložitev varstvenega računa	15	—
14	1	Vsled sodnijskega odloka dné 14. oktobra 1867, št. 3.221 je dovoljeno varuhu za redno oskrbovanje premoženja si zaračunati na mesec po 20 fr.	240	—
15	2	Zemljiščni in hišni davek od h. št. 26 v mestu .	225	60
16	3	Zemljiščni in hišni razredni davek od zemljišča pri Sv. Vidu	161	37
17	4	Za potrebno popraviljanje hiše št. 26 v mestu vsled dovoljenja itd.	976	20
18	—	Zavarovanje proti požaru l. 1868	115	—
19	1	Za razne male stroške, kakor kolke, poštnino itd.	5	—
Skupaj . . .			2.969	38

V Ljubljani dné 1. januarja 1870.

Dr. Ž.,
varuh in računodavec.

onih javnih obveznic in zasebnih dolžnih pisem, ki
in za ktere so se obrestí

Te- koča štev.	Javne obveznice ali zasebne dolžne pisma				
	vrsta	štev.	dan	glavnica	
				fr.	sld.
1	5% kranj. zemljiščne ob- veznice	121	1. nov. 1851	5000	—
2	»	122	»	5000	—
3	»	123	»	5000	—
4	»	780	»	1000	—
5	»	945	»	1000	—
6	»	1377	»	1000	—
7	»	1962	»	1000	—
8	»	350	»	500	—
9	»	352	»	500	—
10	»	1450	»	100	—
11	»	1451	»	100	—
12	»	1452	»	100	—
13	»	1453	»	100	—
14	5% enotna obveznica drž. dolga z obrestí v srebru	86	1. julija 1868	10000	—
15	»	1446	»	50	—
16	5% enotna obveznica drž. dolga z obrestí v bankovcih	361	1. nov. 1868	10000	—
17	33letna zastavna pisma zemljiščnega upnega zavoda	6411	1. januarja 1863	1000	—
		6412	»	1000	—
		6413	»	1000	—
		6413	»	1000	—
18	Zasebno dolžno pismo Jos. I. iz Brega hiš. št. 41 po 5%	—	20. avgusta 1861 int. 4. sept. »	2000	—
19	Isto A. I. iz kranjske Gore hiš. št. 83 po 5%	—	1. oktobra 1855 int. 30. nov. 1856	1600	—
20	Isto Ign. I. iz Logatca hiš. št. 36 po 5%	—	30. dec. 1841 int. 31. dec. 1841	1750	—
21	Hranilnična khjižica	64537	Skupni znesek . . 30. dec. 1869	49800	— 11

V Ljubljani dné 1. januarja 1870.

m e k

so lastnina maloletnega varovanca Janeza Janžekovića
vzdignile za eno leto.

Obresti so se vzdignile		v znesku		Opazke
od	do	fr.	sld.	
1. nov. 1868	1. nov. 1869	236	25	po odbitem 10%nem davku
»	»	236	25	»
»	»	236	25	»
»	»	47	25	»
»	»	47	25	»
»	»	47	25	»
»	»	47	25	»
»	»	23	62 $\frac{1}{2}$	»
»	»	23	62 $\frac{1}{2}$	»
»	»	4	72 $\frac{1}{2}$	»
»	»	4	72 $\frac{1}{2}$	»
»	»	4	72 $\frac{1}{2}$	»
»	»	4	72 $\frac{1}{2}$	»
1. julija 1868	1. julija 1869	420	—	v srebrnu po odbitem 16%nem davku
»	»	2	10	»
1. nov. 1868	1. nov. 1869	420	—	v bankovcih po odbitem 16%nem davku
1. julija 1868	1. julija 1869	50	—	} brez davka
»	»	50	—	
»	»	50	—	
»	»	50	—	
20. avg. 1868	20. avg. 1869	100	—	
1. okt. 1868	1. okt. 1869	80	—	
30. dec. 1868	30. dec. 1869	87	50	
—	—	2273	50	
—	—	—	—	Znesek 11 fr. se je dne 30. dec. 1869 vložil, tedaj tekó obresti od 1. jan. 1870.

Dr. Ž.,
varuh in računodavec.

Zaznamek

onega nepremakljivega posestva s poslojji vred, ktere so lastnina maleletnega varovanca Janeza Janžekovića in od kterih ste se zakupnina in najmovina za eno leto vzdignile.

Te- koca štev.	Predmet	Imé zakupnika ali najemnika	Letna naj- movina		zaostan- ki od l. 1868		Najmovina za l. 1869		od	do	znesek		Skupni znesek		Plačano		Zaosta- nek konec l. 1869	
			fr.	sl.	fr.	sl.	fr.	sl.			fr.	sl.	fr.	sl.	fr.	sl.		fr.
1	Hisa št. 26 v no- trajnem mestu	Anton Medved	860	—	50	—			sv. Mihela 1868	sv. Mihela 1869	860	—	910	—	600	—	310	—
2	Cela kmetija pri Sv. Vidu nad Ljubljano	Janez Vojvod	640	—	200	—			1. oktobra 1868	1. oktobra 1869	640	—	840	—	840	—	—	—
		Skupaj	1500	—	250	—					1500	—	1750	—	1440	—	310	—

V Ljubljani dne 1. januarja 1870.

Dr. Ž.

varuh in računodavec.

Ponovljena prošnja do slavnega c. kr. denarstvenega vodstva v Ljubljani.

Že dné 19. oktobra 1870, torej pred tremi meseci je vrednik tega lista pri slavnem c. kr. denarstvenem vodstvu v Ljubljani vložil prošnjo, naj se mu vrne nehoté pri c. kr. okrajni sodnji v Zatičini za en izpisek iz zemljiščnih knjig, ki mu je za tri kmetijske številke enega posestnika iz enih samih zemljiščnih knjig na polovici ene pole po poštnem odvetji poslan bil, preveč porabljeni kolek 2 gl., ker davščinska postava za eno polo takih izpiskov v tarifni štev. 17. samo en gl. terja, ne pa tri gold. Rešitev take vloge je jako kratka, ker se ali prošnja dovoli ali pa s kratkimi besedami odbije, kar se vse z malo vrsticami opravi in slavno vodstvo majhne dežele je težko s tolikimi opravili obloženo, da po preteku celih treh mesecev ne bi časa našlo, odgovoriti po svoji dolžnosti davkoplačnikom na take malenkostne vloge, ktere nimajo drugega namena, kakor da se zvedo vodilne načela pri rabi dotičnih postavnih predpisov.

Reč, za ktero tukaj gre in ktero bomo zasledovali do preslavnega ministerstva, je namreč ta le:

Po zgoraj navedeni tarifni številki davščinske postave je treba za zemljišno-knjižne izpiske (Grundbuchsextrakte) od vsake pole samo en goldinarski kolek in razun Kranjske se v sosednih bogatejših deželah tudi ta postava že érez 20 let tako rabi, ako ravno se več kmetijskih, goršenskih, dominikalskih in trebežnih ali krčevinskih, sploh zemljišno-knjižnih števil na eni taki poli iz zemljiščnih knjig ene in iste sodnije nahaja. Pri štajerski hranilnici je na tisoče takih izpiskov z enim goldinarjem od pole, akoravno je 10 do 20 in več števil zapisanih in ker vsaki posestnik, ki tam prosi posojila, mora dvakrat tak izpisek predložiti, namreč kadar se oglasi za posojilo in kadar predloži že vknjiženo zajemno pismo, da mu se dovoljeni znesek našteje, bi se v nekterih primerljijih moralo do 40 gl. samo za koleke teh zemljišno-knjižnih izpiskov potrošiti in kdor prosi za 100 gl. posojila, bi le prav mali ostanek prejel. Razun drugih primerljejev je treba takih izpiskov pri vsaki prošnji za dražbo zemljišč in v mali in z davki preobloženi kranjski vojvodini se vendar proti navadi v drugih deželah enega in istega cesarstva, torej pri veljavnosti ene in iste postave zahteva od vsake zemljiščne številke enega in istega posestnika iz enih in istih zemljiščnih bukev kolek za en gl., tako da se na Kranjskem pri zemljiščnih dražbah in hranilničnih posojilih nahajajo zemljišno-knjižni izpiski enega posestnika **na eni sami poli** s kolekom po 20 in več goldinarjev.

Mi torej po vsej pravici zahtevamo, da se v tem obziru v vseh deželah enako ravna in da se v drugih deželah doplača, kar se je po tukajšni navadi tam premalo kolek rabilo, ali pa da se jih tudi pri nas več ne rabi, kakor tam, in da se vsem tistim, ki so dosihdob preveč odrajtali, dotični prečezek vrne. To zahteva doslednost, torej zdrava pamet. Sicer je »Pravnik« to reč že lani v 1. svoji številki vendar brez vspeha omenil in jo bode sedaj ostro zasledoval, torej bode svojim čitateljem tudi naznanil dobo pričakovane rešitve in nje izid, da se vidi ali se povsod enako ali različno postava izvršuje.

Pravniški naraščaj slovenski še ima vedno pričakovati lepo prihodnost, ker se pozna pomanjkanje ne samo pri sodnijah in upravnih oblastnijah, temuč tudi pri odvetnikih in bilježnikih. Ravnokar bi gosp. dr. Janko Serneč, odvetnik v Mariboru, sprejel slovenskega koncipienta, kateri ima vsaj vse državne izpite in že enoletno vajo za seboj. Tudi drugot se zvedo pri vredništvu tega lista enake službe.

Služba c. kr. okrajnega sodnika je v Sevnici raspisana do 10. t. m.; v Gradci pa namestovalca drž. nadpravnika.

Slovensko pravniško društvo bi se kaj lahko osnovalo, ako imajo pravniki po vseh slovenskih pokrajinah poleg dobre volje tudi nekaj železne delavnosti; oddelek tega društva bi priskrboval podpore slovenskim pravoslovcem. V Ljubljani je gradiva dovolj za delovanje.

Dota ni nemški Heiratsgut v smislu §. 1218 obč. drž. zak., ampak vse, kar imajo fanti ali dekleta, ki ne prevzemo domačije, iz očetove hiše dobiti, naj se oženijo oziroma omože ali ne, torej obračamo pozornost sestavljalcev pravnih pisem na ta širji pomen besede dota med narodom in prihodnji list bode o tem obširniše govoril. Heiratsgut je priženilo, v nekterih krajih tudi juterna ali v občē iznesek, ki ga nevesta v ženino hišo posodi.

Cirkveni račun prinese v obrazci prihodnji »Pravnik« na željo več gg. naročnikov in se bode tudi nekaj drugih tiskanih obrazcev za gg. duhovnike priskrbelo, ker so duhovne oblastnije izdatnije začele uradovati v domačem jeziku, kar se je že davno samo po sebi razumevalo.

Pravnik od l. 1870 se celi dobi poštnine prost za 1 gl. 30 kr., dokler še je kaj iztisov. — Reklamacije časnikov v nezapečatenih listih so vedno poštnine proste in če komu ktera številka manjka, se naj tudi za 1870. leto oglasi, ker še nam je zmiraj mogoče jih doposlati.

Dijakom vseh šol, ne samo pravoslovcem, se prepušča celi naš tečaj samo za 2 gl. 20 kr., kar za nektere gg. naročnike omenjamo.

3. in 4. številka ste se tudi tokrat združile in 5. pride redno dne 1. marča na svetlo. — Za nove naročnike še imamo vse letošnje liste.

Obseg: Odvetništvo. — O porabi (dalje). — Hudodelstvo težke telesne poškodbe (dalje). — Ako kupec neče prevzeti naročenega blaga, nima prodalec pravice, precej tožiti za kupnino, marveč mora najprej na prejem robe in še le po tem na platež kupnine tožiti. — Kdaj se sme vknjižba lastnine dovoliti, ako je na zemljišči vknjižena predkupna pravica. — Namesto tožbe na tožbino povrato je vgovor razsojene pravde dopuščen. — Kdor je več tatvin kriv in je le eno popolnoma vrnil, nima za to tatvino pravice nekaznjivosti. — Pristojnost upravne oblastnije pri razsojevanji terjatve za odškodovanje proti občinskim zastopnikom. — Polnoleten nima pravice zahtevati izrečenja ničnosti proti njemu v maloletnosti storjenih sodnijskih dejanj. — Redka prikazen. — Varstveni račun. — Ponovljena prošnja do slavnega c. kr. denarstvenega vodstva v Ljubljani. — Črtice.

Vredništvo »Pravnika« je na starem trgu hiš. št. 168, kjer je tudi vrednikova odvetniška pisarna v 1. nadstropji.

Natisnil J. P. v Ljubljani.